

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ (Կանխիկ վճարելի)		ԼԵՏԱՅԻՆ ԹԻԻ 45	1922 ՅՈՒՆԻՍ 7 ԴՆ. (Հ.Տ. 1922 Մայիս 25)	ԳՍՏԱՆՆԵՐ Երազարթունքները եթէ հարկ համարի, համառոտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրուած գրութիւնները: Կարողաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ գրքը 2 անգամ կարժէ. 1 գլխագիրը 4 անգամ: Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadié, 17
Հարկան բաժնորդագիրն	30 ֆրանկ			
Վեցամսեայ »	15 ֆրանկ			
Եռամսեայ »	7 1/2 ֆրանկ			
Հիմնադիր ԿԻՐՏԻՉ ՓՈՐՔՈՒԳՍԼԵԱՆ		Խմբագիր ԵՂԻՇԷ ԹՈՐՈՍԵԱՆ		

ԲՈՎԱՆ ԴԱՎՈՒԹՅՈՒՆ

Մտահոգութիւն մը. — Հայաստանի անցքերէն. — Հայաստան. — Նամակ Զարեհին (Սուրբապա). — Անքաղաք Երևան. — Արեւելեան խնդիրը. — Թիւրքական վարագործութիւններ. — Սերմնոյն Խամար. — Վիէննա ուսանիլ փափաքողներու ուշադրութեան. — Յուստան. — Լա Հեյի խորհրդաժողովը. — Ծանուցումներ:

ՄՏԱՀՈԳՈՒԹՅՈՒՆ ՄԸ

Յունիս 28ին կարսի մէջ պիտի կայանայ հայ թիւրքական ժողով մը կարսի, Արաւհանի և Պաթումի լիճաններուն մէջ գտնուող Հայերը Հայաստանի իսլամներուն հետ փոխանակելու նպատակով:

Շատ տարօրինակ կը թուի այս իրիւրը մեզ համար և պէտք է թըրիստէն Հայու համար:

Պաթումը գուրս է Հայաստանի սահմաններէ. այդ երկրամասի հայերու փոխանակումը կրնայ օգտակար ըլլալ իսկ կարսի և Արտահանի մասին այդ սկզբունքի գործադրութիւնը բոլորովին սխալ է և վերանայարար. այդ երկու նահանգներն ալ անմիջական մաս կը կազմեն Հայաստանին. ոչ միայն 1914ի ոռոսական սահմաններուն մէջ էին ալ և Հայաստանի Հանրապետութեան մաս կը կազմէին 1920ի աշխատարդ պառլամենտին:

Երազարթունքներու Հայերու տեղափոխութեամբ հայ խորհրդային կառավարութիւնը բոլորովին ձեռք կը քաշէ այդ նահանգներէն և կուրանայ անոնց հայկականութիւնը, այնպիսի տոնն մը երբ իօսք կայ Հայաստանի սահմանները լրացնելու կարս և Արտահան ոչ միայն հնուց ի վեր հայկական ոռոտաններ են եղած ալ և զինուորական ու անտեսական տեղափոխում անհրաժեշտօրէն պէտք են Հայաստանի և դէպի ծով առաջնորդող ուղիներ են միանգամայն:

Չենք հասկնար թէ ինչ պատահանքէր դրուած հայ կառավարութեանը այսպիսի փափուկ շրջանի մը մէջ յանձն առնու կը ըլլայ այդպիսի մը Մէկ կողմէ կը գտնուուի որ Հայաստանի մէջ տեղ չկայ հիւսիսային կողմասի և նոյն իսկ արտասահմանի հայ գաղթականներու համար մինչ միակողմէն ձեռնարկներ կը ըլլան արդի հայ պետութեան անմիջական սահմանակից Հայերը իրենց հայ հայրենիքէն տեղափոխելու: Ժողովուրդէն զատ պիտի փոխանակուին նաև անոնց կալուածները. ուրեմն ոտքով գլխով թիւրքերուն կը ձգուին կարսն ու Արտահանը: Սա աղիտաւոր է և ցոյց կուտայ թէ մեր վարիչները շատ քիչ կը մտահոգուին հայ ժողովրդին ներկայիս ու ապագայովը, ինչպէս պիտի ընդլայնուին և ամբողջանան ուրեմն հայ պետութեան հեղձուցիչ սահմանները:

Աղեքսանդրապոլի դաշինքը Հայաստանի համար մահացու և ամօթալի դաւանողները այժմ աւելի պէտք է մտահոգուին կարսի նոր ժողովի վաղորդայնին:

ՄԵՋ ԵՐԱԶԱՐԹՈՒՆԻ ԿՐԸՄԻՆԱԼ ԱՅԿԱԿԻՆԷ

Անվերապահօրէն յայտնուում որ «Չեզ կը խփենք թիկունքէն եթէ յառաջանաք»: այդպէս ուրեմն Մուշեղը որոշում է ետ դառնալ. այդ ժամանակ բանակից 40 հոգի կամով մնում են նոյն գիւղը. Մուշեղը ձեռնունայն է դառնում...

Սմբատ այդ դէպքում վերցնում է զօրամասը և ուղևորում դէպի Մեղրի. երբ Նժդեհի կիմանայ այս բանը, կը հրամայէ Մեղրիի և շրջակայ գիւղերու իր վաշտերուն որ Սմբատ Մեղրիից անցնելից զինաթափ անեն. այս լուրը շուտով հասնում է Սմբատին որ հրամայում է իր զօրամասին «Մեղրի մտնելիս պատրաստ եղէք և գիւղաքաղաքը պաշարելով անցէք Արաքսի ափը»: Նժդեհի նորից կիմանայ այս պարագան: Կառավարութեան անդամներ, Ռ. Տ. Մինա. սեան և ուրիշներ կը միջամտեն և Սմբատ իր հեծեալ ու հետեակ ոյ. ժերով կը մտնէ Մեղրի:

Մի քանի օրից յետոյ Սմբատի զօրքերն ալ դէնքերը յանձնելով տեղական (Նժդեհի) կառավարութեան մեկնեցին Արաքսի ափը:

Կեանքը Արաքսի ափում... ամբողջ գաղթականութիւնը թափուած էր Արաքսի ափը. Մօտ 7.000 հոգի երկու գծով պէտք էր անցնէին Պարսկաստան. առաջին գիծն էր կարմեւան. իսկ երկրորդ գիծն էր Շվանա ձոր. սակայն առաջին գիծն էր որ լաւ կերպով աշխատում էր: Արաքսի ամենակատաղի, յուզուած ժամանակն էր. անցնիլը շատ դժուար: Պարսիկ կառավարութեան հետ պէտք եղած կարգադրութիւններ եղած էին. կը մնար փոխադրութեան միջոցներ գտնել, կառավարութիւնը կարգադրած էր որ Պարսկաստան անցնող գաղթականներու իւրաքանչիւր պնդատը աւելու է մի օսմ. ոսկի (ոսկեփող). առ այդ պարսիկ կառավարութիւնը հրահանգած էր կարատաղի Տան ամիր Արշարին որ պէտք եղածը տնօրինէ ու թող տայ որ Հայաստանի գաղթականութիւնը անվտանգ անցնի:

Երազարթունքները եթէ հարկ համարի, համառոտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրուած գրութիւնները: Կարողաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆՑՔԵՐԷՆ

Ավանտեսի օրագրից

XXIII

Սմբատը հաւաքեց իր ոյժեր և Տաշտօնէ վերադարձաւ Գիզի ու բարձրանալով Կապուլըն լեռը ու դեց իրականացնել Նժդեհի երազը: Դեռ քիչ մը խօսինք Սմբատի կատարած արշաւանքի մասին: Սմբատ և զինք շրջապատողներ մնացին Գիզի. իսկ զինուորական ոյժը յանձնեց Մուշեղին և սա 9 զոհ տալով բարձրացաւ յիշեալ լեռը: Նժդեհի ասած էր թէ առաջին հանդիպած գիւղերը մեզինց են, նրանք ձեզ կօծան. դակեն և այդ իսկ յոյսով Մուշեղ ազատ համարձակ մօտենում է գիւղին. բայց գիւղացիք զգուշացնում են և Մուշեղը ստիպւում է բանակցութեան մտնել. գիւղացիք բացարձակապէս մերժում են օժանդակել և

ՆԻ ԹԱՐԻԳ. ԱՄԻՐԸ ԻՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՆԻՆ ՈՒՂԱՐԿԱԾ ԷՐ ԱՐԱՔՍԻ ԿԱՐՍԿԱՆ ԱՓԻ ԴՈՒՂԱՅԻ ԳԻՒԳԻ ԱՄԵՐԱԿԱՆԱՆԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆ ԱՅՈՒՂԱՐԿԱԾ ԷՐ ԻՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՆԻՆ: ՄՈՒՇԱՆԲԱՐ ՀԱՅ ԳԻՒԳԻ ՔԱՀԱՆԱՆԷ ԵՒ ԱՅՈՒՄԵՆ ԴԱՅԻՆՈՒՆ ՕՐԵՐՈՒՆ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՍԿԱՅ ԿԱՆԳԻՆԷ: ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՏԱՐՈՒՄ ԷՐ ԼԱՍՏԵՐՈՎ. ՕՐԱԿԱՆ ԿԱՆԳՆՈՒՄ ԷՐ 80 90 ՀՈԳԻ ՈՒ ԵՐԵՔ ՕՐԻԿ ՀԵՏԻՈՒՄ ՀԱՍՆՈՒՄ ԷՐ ԹԱՐԻԳ:

Արաքսի ափ մենք չափազանց են զուլթիւն կրեցինք կենսամթերքի չգոյութեան պատճառով. Պարսկաստանից կենսամթերք գալ չէր թոյլատրուում. միայն վերջեր ցորեն և կաւ ոչ Հայաստանի կառավարութիւնը վճարում էր: Այն պարագան որ իւրաքանչիւր անցնող մէկ ոսկի պիտի տար, մեծ դժգոհութիւն յառաջ բերաւ (գաղթականութեան մէջ կեանքի խնդիր էր. առաջի պատահութեամբ անցնում էին անոնք որ ունէին և վճարում էին լեզեղին» ոսկին... ոսկի չունեցողը դատապարտուած էր մնալու և մեռնելու: Տալիս էին ոսկի ժամացոյց, մատանի կալին 1/4 գնով. ամերիկեան 25 տալեր. նոցը 2 ոսկիի տեղ ընդունեց այն ինչ 6 ոսկի արժէր: Այսպէս չէ՞՞՞ քանի, փող ունեցողներ անցան: Չինուոր. Մարմին անդամներէն ոմանք զրդեցին Նժդեհին ասելով թէ Չինուոր. Մարմին ձեռքի տակ ահագին փող կայ որը զինուորին է պատկանում. գնում են առանց հաշիւ տալու: Նրժ. դեհը օգտուեց հանգամանքից և ձեր բակալեց մի քանի անդամներ ու իր մաղձը թափեց Տաճկահայերի գըլխին... Սակայն շուտով պարզեց թիւրիմացութիւնը և արձակեցին կալանաւորները:

Գաղթականութեան մի մասը Արաքսի ափին անյոյս սպասելով, ձանձրացած ետ դարձաւ լեռնահայաստանի վրայով դէպի Հայաստան: Ի վերջոյ կարգադրեց և կառավարութեան գանձից վճարեց անցագրեր այնպէս որ փող չունեցողներն ալ ան.

ՆԻ ԹԱՐԻԳ. ԱՄԻՐԸ ԻՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՆԻՆ ՈՒՂԱՐԿԱԾ ԷՐ ԱՐԱՔՍԻ ԿԱՐՍԿԱՆ ԱՓԻ ԴՈՒՂԱՅԻ ԳԻՒԳԻ ԱՄԵՐԱԿԱՆԱՆԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆ ԱՅՈՒՂԱՐԿԱԾ ԷՐ ԻՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՆԻՆ: ՄՈՒՇԱՆԲԱՐ ՀԱՅ ԳԻՒԳԻ ՔԱՀԱՆԱՆԷ ԵՒ ԱՅՈՒՄԵՆ ԴԱՅԻՆՈՒՆ ՕՐԵՐՈՒՆ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՍԿԱՅ ԿԱՆԳԻՆԷ: ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՏԱՐՈՒՄ ԷՐ ԼԱՍՏԵՐՈՎ. ՕՐԱԿԱՆ ԿԱՆԳՆՈՒՄ ԷՐ 80 90 ՀՈԳԻ ՈՒ ԵՐԵՔ ՕՐԻԿ ՀԵՏԻՈՒՄ ՀԱՍՆՈՒՄ ԷՐ ԹԱՐԻԳ:

Արաքսի ափ մենք չափազանց են զուլթիւն կրեցինք կենսամթերքի չգոյութեան պատճառով. Պարսկաստանից կենսամթերք գալ չէր թոյլատրուում. միայն վերջեր ցորեն և կաւ ոչ Հայաստանի կառավարութիւնը վճարում էր: Այն պարագան որ իւրաքանչիւր անցնող մէկ ոսկի պիտի տար, մեծ դժգոհութիւն յառաջ բերաւ (գաղթականութեան մէջ կեանքի խնդիր էր. առաջի պատահութեամբ անցնում էին անոնք որ ունէին և վճարում էին լեզեղին» ոսկին... ոսկի չունեցողը դատապարտուած էր մնալու և մեռնելու: Տալիս էին ոսկի ժամացոյց, մատանի կալին 1/4 գնով. ամերիկեան 25 տալեր. նոցը 2 ոսկիի տեղ ընդունեց այն ինչ 6 ոսկի արժէր: Այսպէս չէ՞՞ քանի, փող ունեցողներ անցան: Չինուոր. Մարմին անդամներէն ոմանք զրդեցին Նժդեհին ասելով թէ Չինուոր. Մարմին ձեռքի տակ ահագին փող կայ որը զինուորին է պատկանում. գնում են առանց հաշիւ տալու: Նրժ. դեհը օգտուեց հանգամանքից և ձեր բակալեց մի քանի անդամներ ու իր մաղձը թափեց Տաճկահայերի գըլխին... Սակայն շուտով պարզեց թիւրիմացութիւնը և արձակեցին կալանաւորները:

Գաղթականութեան մի մասը Արաքսի ափին անյոյս սպասելով, ձանձրացած ետ դարձաւ լեռնահայաստանի վրայով դէպի Հայաստան: Ի վերջոյ կարգադրեց և կառավարութեան գանձից վճարեց անցագրեր այնպէս որ փող չունեցողներն ալ ան.

Արաքսի ափ մենք չափազանց են զուլթիւն կրեցինք կենսամթերքի չգոյութեան պատճառով. Պարսկաստանից կենսամթերք գալ չէր թոյլատրուում. միայն վերջեր ցորեն և կաւ ոչ Հայաստանի կառավարութիւնը վճարում էր: Այն պարագան որ իւրաքանչիւր անցնող մէկ ոսկի պիտի տար, մեծ դժգոհութիւն յառաջ բերաւ (գաղթականութեան մէջ կեանքի խնդիր էր. առաջի պատահութեամբ անցնում էին անոնք որ ունէին և վճարում էին լեզեղին» ոսկին... ոսկի չունեցողը դատապարտուած էր մնալու և մեռնելու: Տալիս էին ոսկի ժամացոյց, մատանի կալին 1/4 գնով. ամերիկեան 25 տալեր. նոցը 2 ոսկիի տեղ ընդունեց այն ինչ 6 ոսկի արժէր: Այսպէս չէ՞՞ քանի, փող ունեցողներ անցան: Չինուոր. Մարմին անդամներէն ոմանք զրդեցին Նժդեհին ասելով թէ Չինուոր. Մարմին ձեռքի տակ ահագին փող կայ որը զինուորին է պատկանում. գնում են առանց հաշիւ տալու: Նրժ. դեհը օգտուեց հանգամանքից և ձեր բակալեց մի քանի անդամներ ու իր մաղձը թափեց Տաճկահայերի գըլխին... Սակայն շուտով պարզեց թիւրիմացութիւնը և արձակեցին կալանաւորները:

Գաղթականութեան մի մասը Արաքսի ափին անյոյս սպասելով, ձանձրացած ետ դարձաւ լեռնահայաստանի վրայով դէպի Հայաստան: Ի վերջոյ կարգադրեց և կառավարութեան գանձից վճարեց անցագրեր այնպէս որ փող չունեցողներն ալ ան.

Արաքսի ափ մենք չափազանց են զուլթիւն կրեցինք կենսամթերքի չգոյութեան պատճառով. Պարսկաստանից կենսամթերք գալ չէր թոյլատրուում. միայն վերջեր ցորեն և կաւ ոչ Հայաստանի կառավարութիւնը վճարում էր: Այն պարագան որ իւրաքանչիւր անցնող մէկ ոսկի պիտի տար, մեծ դժգոհութիւն յառաջ բերաւ (գաղթականութեան մէջ կեանքի խնդիր էր. առաջի պատահութեամբ անցնում էին անոնք որ ունէին և վճարում էին լեզեղին» ոսկին... ոսկի չունեցողը դատապարտուած էր մնալու և մեռնելու: Տալիս էին ոսկի ժամացոյց, մատանի կալին 1/4 գնով. ամերիկեան 25 տալեր. նոցը 2 ոսկիի տեղ ընդունեց այն ինչ 6 ոսկի արժէր: Այսպէս չէ՞՞ քանի, փող ունեցողներ անցան: Չինուոր. Մարմին անդամներէն ոմանք զրդեցին Նժդեհին ասելով թէ Չինուոր. Մարմին ձեռքի տակ ահագին փող կայ որը զինուորին է պատկանում. գնում են առանց հաշիւ տալու: Նրժ. դեհը օգտուեց հանգամանքից և ձեր բակալեց մի քանի անդամներ ու իր մաղձը թափեց Տաճկահայերի գըլխին... Սակայն շուտով պարզեց թիւրիմացութիւնը և արձակեցին կալանաւորները:

Գաղթականութեան մի մասը Արաքսի ափին անյոյս սպասելով, ձանձրացած ետ դարձաւ լեռնահայաստանի վրայով դէպի Հայաստան: Ի վերջոյ կարգադրեց և կառավարութեան գանձից վճարեց անցագրեր այնպէս որ փող չունեցողներն ալ ան.

Արաքսի ափ մենք չափազանց են զուլթիւն կրեցինք կենսամթերքի չգոյութեան պատճառով. Պարսկաստանից կենսամթերք գալ չէր թոյլատրուում. միայն վերջեր ցորեն և կաւ ոչ Հայաստանի կառավարութիւնը վճարում էր: Այն պարագան որ իւրաքանչիւր անցնող մէկ ոսկի պիտի տար, մեծ դժգոհութիւն յառաջ բերաւ (գաղթականութեան մէջ կեանքի խնդիր էր. առաջի պատահութեամբ անցնում էին անոնք որ ունէին և վճարում էին լեզեղին» ոսկին... ոսկի չունեցողը դատապարտուած էր մնալու և մեռնելու: Տալիս էին ոսկի ժամացոյց, մատանի կալին 1/4 գնով. ամերիկեան 25 տալեր. նոցը 2 ոսկիի տեղ ընդունեց այն ինչ 6 ոսկի արժէր: Այսպէս չէ՞՞ քանի, փող ունեցողներ անցան: Չինուոր. Մարմին անդամներէն ոմանք զրդեցին Նժդեհին ասելով թէ Չինուոր. Մարմին ձեռքի տակ ահագին փող կայ որը զինուորին է պատկանում. գնում են առանց հաշիւ տալու: Նրժ. դեհը օգտուեց հանգամանքից և ձեր բակալեց մի քանի անդամներ ու իր մաղձը թափեց Տաճկահայերի գըլխին... Սակայն շուտով պարզեց թիւրիմացութիւնը և արձակեցին կալանաւորները:

Գաղթականութեան մի մասը Արաքսի ափին անյոյս սպասելով, ձանձրացած ետ դարձաւ լեռնահայաստանի վրայով դէպի Հայաստան: Ի վերջոյ կարգադրեց և կառավարութեան գանձից վճարեց անցագրեր այնպէս որ փող չունեցողներն ալ ան.

Արաքսի ափ մենք չափազանց են զուլթիւն կրեցինք կենսամթերքի չգոյութեան պատճառով. Պարսկաստանից կենսամթերք գալ չէր թոյլատրուում. միայն վերջեր ցորեն և կաւ ոչ Հայաստանի կառավարութիւնը վճարում էր: Այն պարագան որ իւրաքանչիւր անցնող մէկ ոսկի պիտի տար, մեծ դժգոհութիւն յառաջ բերաւ (գաղթականութեան մէջ կեանքի խնդիր էր. առաջի պատահութեամբ անցնում էին անոնք որ ունէին և վճարում էին լեզեղին» ոսկին... ոսկի չունեցողը դատապարտուած էր մնալու և մեռնելու: Տալիս էին ոսկի ժամացոյց, մատանի կալին 1/4 գնով. ամերիկեան 25 տալեր. նոցը 2 ոսկիի տեղ ընդունեց այն ինչ 6 ոսկի արժէր: Այսպէս չէ՞՞ քանի, փող ունեցողներ անցան: Չինուոր. Մարմին անդամներէն ոմանք զրդեցին Նժդեհին ասելով թէ Չինուոր. Մարմին ձեռքի տակ ահագին փող կայ որը զինուորին է պատկանում. գնում են առանց հաշիւ տալու: Նրժ. դեհը օգտուեց հանգամանքից և ձեր բակալեց մի քանի անդամներ ու իր մաղձը թափեց Տաճկահայերի գըլխին... Սակայն շուտով պարզեց թիւրիմացութիւնը և արձակեցին կալանաւորները:

Գաղթականութեան մի մասը Արաքսի ափին անյոյս սպասելով, ձանձրացած ետ դարձաւ լեռնահայաստանի վրայով դէպի Հայաստան: Ի վերջոյ կարգադրեց և կառավարութեան գանձից վճարեց անցագրեր այնպէս որ փող չունեցողներն ալ ան.

Արաքսի ափ մենք չափազանց են զուլթիւն կրեցինք կենսամթերքի չգոյութեան պատճառով. Պարսկաստանից կենսամթերք գալ չէր թոյլատրուում. միայն վերջեր ցորեն և կաւ ոչ Հայաստանի կառավարութիւնը վճարում էր: Այն պարագան որ իւրաքանչիւր անցնող մէկ ոսկի պիտի տար, մեծ դժգոհութիւն յառաջ բերաւ (գաղթականութեան մէջ կեանքի խնդիր էր. առաջի պատահութեամբ անցնում էին անոնք որ ունէին և վճարում էին լեզեղին» ոսկին... ոսկի չունեցողը դատապարտուած էր մնալու և մեռնելու: Տալիս էին ոսկի ժամացոյց, մատանի կալին 1/4 գնով. ամերիկեան 25 տալեր. նոցը 2 ոսկիի տեղ ընդունեց այն ինչ 6 ոսկի արժէր: Այսպէս չէ՞՞ քանի, փող ունեցողներ անցան: Չինուոր. Մարմին անդամներէն ոմանք զրդեցին Նժդեհին ասելով թէ Չինուոր. Մարմին ձեռքի տակ ահագին փող կայ որը զինուորին է պատկանում. գնում են առանց հաշիւ տալու: Նրժ. դեհը օգտուեց հանգամանքից և ձեր բակալեց մի քանի անդամներ ու իր մաղձը թափեց Տաճկահայերի գըլխին... Սակայն շուտով պարզեց թիւրիմացութիւնը և արձակեցին կալանաւորները:

ցան. մինչև յոսնիսի վերջ մեր
դադարակալութեան վերջի ծայրը
հասած էր:

Ինչպէս յիշած եմ, մենք դադար
կենդանիք մեզ հետ բերած
էինք կառավարութեան, լաւ եւ է
աւել, ժողովրդի գանձը. այդ գանձի
մէջ մասը բերած էր թաւրիկ իսկ
միւս մասն էլ մասցած էր լեռնահա-
յաստան ու լեռնանի կառավարու-
թիւնը մնալով հոն, կազմեց լեռնա-
հայաստանի կառավարութիւնը. Ի
հարկէ այս բանը չէր կարող մարտիկ
խորհրդային Հայաստանի կառավա-
րութիւնը. մանաւանդ որ նա յուլիս
15ին վերադարձեց Գարապետեանը
և պատմաց իշխել Եւրոպայ:

Պղծակները հրատարակած էին
գեղեցիկներ որով ներում կը շնոր-
հէին յորդին ու կը հրաւիրէին որ
փախուսականները ետ դառնան Հա-
յաստան. և առ այդ պատգամաւո-
րութիւնները շրջած էին լեռնահա-
յաստան և թաւրիկը. եւ այսպէս
դադարակալութիւնը ակնեց դառնալ
իր աւեր օճակը ընդհատ ընդհատ.
Խոսքը խոսքը:

Խորհրդային իշխանութիւնը ի
հարկէ չէր կարող ներել Նոյնհիւ-
նաստի 60.000 ուսանկան որով պա-
շարեց լեռնահայաստանը և մի շար-
քով ընթացքով գրաւեց զայն և
անպագոս սպարապետ Նոյնհիւ
իր վաշտերը լքելով մի շարք մարդկանց
հետ եկաւ ինկաւ թաւրիկի պատե-
րու տակ: Սպարապետը իր հետ բե-
րաւ ըստական ուղղութիւնը և եր-
կու թմբուած որոնք վաճառեց ամբը
Արշալոյս:

Եւ Արմենիայի ընթերցողներուն
տակը Հայաստանի միտման յիշատա-
կելի անցքերու պատմութիւնը որ-
պէսզի արտասահմանի մէջ գիտնան
թէ ինչն են անցուցիւք, թէ որքան
ուղեցիւք սուր ծախել մեր ազատու-
թիւնը թէ և ուրիշներ շատ աժան
ծախեցին այնքան սուղ գնած մեր
գանձը: Բայց յուսահատ չենք. ի
հարկէ կուգան բաւ օրեր երբ հայ
ժողովուրդը աւելի գիտնացորէն կը
փառի իր անկախութեան գաղափ-
րին և բոլորը միացած աէր կը կանգ-
նին անոր, որոն համար պէտք է աշ-
խատիլ գաղափարները մշակել ու
կազմակերպել:

Առ այժմ ալ ըստ. աւելի մանր-
մասնութիւնները կը թողում լաւ-
գործ օրերու եթէ բախար ծագի
մեզի...:

ԳԱՐՈՒՆԻ

Թաւրիկ

(Վերջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Խորհրդային Հայաստանի կառա-
վարութիւնը արտաքին փաճառակա-
նութեան միւս ապու և արտասահ-
մանէն գէպի Հայաստան դրամի փո-
խադրութիւնը դիւրացնելու համար
400.000 ռուպլի ուղեգրով (մո-
տաւորապէս 1.150.000 ֆր.) դրա-
մադրով պետական դրամատուն մը
հաստատած է Երևանի մէջ. Խոր-
հրդային Հայաստանի կառավարու-
թիւնը հրահանգ տուած է Կ.պոլսի
իր առևտրական ներկայացուցչին բա-
նակցի Կ.պոլսի հայ պանքային հետ
որպէսզի Հայաստանի պետական դրա-
մատուն հետ յարաբերութեան մէջ
առնէ և անոր ներկայացուցիչը ըստ
Կ.պոլսի մէջ:

— Թուիս 28ին Կարսի մէջ պիտի
գումարուի նոր ժողով մը Հայերու,
Ռուսերու և Թիւրքերու միջև: Ժո-
ղովին նպատակն է Կարսի-Արա-
հանի և Պաթումի երկրամասերուն
Հայերը և անոնց կալուածները փո-
խանակել Հայաստանի Թիւրքերուն
և անոնց կալուածներուն հետ: Էն-
կիւրի ներկայացուցիչն է Գեաղիմ
Քարապէտի փաշա. Հայոց կողմէ
պիտի մասնակցի ներքին գործոց
գումարէր իսկ Ռուսերու կողմէ Թիֆ-
լիսի ուսանկան ներկայացուցիչը:

Նազիմ պէի և Սախա փաշաի հետ
յանձնախումբ մը արդէն շրջած է
վերոյիշեալ երեք գաւառները և ար-
ձանագրած է Հայերուն կալուած.
ները որոնց արժէքը աւելի բարձր
ըլլալով Հայաստանի մէջ Թիւրքերու
ունեցած կալուածներէն, հաւանա-
կան է որ Էնկիւրիի կառավարու-
թիւնը զճարէ տարբերութիւնը:

— Տիւր Ա. Սաֆրաստեան որ
Լեւոնի Լորա Մայէրա Յընտի կող-
մէ Հայաստան զրկուած էր տեղւոյն
վրայ կացութիւնը ուսումնասիրելու
պաշտօնով վերադարձած է Կ.պոլսի
անկէ ալ Լեւոնի գալու համար:

Տ. Սաֆրաստեան բաւական միւ-
թաւի աղեկութիւններ կուտայ
Հայաստանի մասին. Բոլոր գաղտերը
ցանուած են և յառաջիկայ հունձքին
մեծագէտ յուսալի է որ սովի վտան.
գը վերնայ. Հայ գիւղացիներու վը-
րայ շատ լաւ աղաւորութիւն կը
գործէ արտասահմանի Հայերու օգ-
նութիւնը. ուստի այս ուղղութեամբ
շանքերը որքան բազմապատկուին
այնքան Հայաստանի ժողովուրդը
բարոյապէս կը կաղերւորուի ու կե-
նարար, վերաշինական աշխատանքի
կը լծուի:

Սախաի այս վերջերս նոր մտա-
հոգ թիւն մըն ալ կաւեւնայ Հայա-
ստանի վրայ. Հիւսիսային Կովկասէն
60.000 հայ գաղթականներ փախչե-
լով սովի ճիւղներէն թափած են
Թիֆլիս. հազիւ կարելի եղած է ա-

ռնցմէ 12.000 հոգի տեղաւորել Պէ-
յիւք վէտի և Ալեքսանդրապոլի
շրջաններուն մէջ. դեռ 40.000 գաղ-
թականներ ալ պիտի հասնին Թիֆ-
լիս. Գորադաբար Հայաստանի մէջ
բաւարար արամադրելի հողեր ու
պայմաններ չկան:

— Միացեալ Նահանգներէն հա-
ցահատիկներ (ցորեն, հանար եղն.)
կը շրջուին Հայաստան. վերջերս
11.000 թոն ալ զրկուած են Պաթում:

ՆԱՄԱԿ ԶԱՆԱՅԷՆ

Մուրաբայա, 20 ապրիլ 1922

«Մուրատ Ռափայէտեան» վարժարանի
խնդիրը:

Մեծայարգ խմբագիր Արմէնիա,
Ցարգեղի պրօֆ. Դր. Պապի խանի կողմ
կամ խնդրանքը Հնդկահայերիս՝ յօդուա-
ծիս վերնագրի վերաբերմամբ, որ հրա-
տարակուած էր Արմէնիայի յունվար 11
եւ համար 24ին մէջ, Զաւայի, գլխաւո-
րաբար քաղաքիս գաղութի ուշադրութիւ-
նը գրաւեց. եւ որովհետեւ նոյն խնդրի
մասին ուրիշ հայ Թերթերի մէջ եւս ար-
դէն յիշատակութիւն կար, հետեւաբար
փետր. 26ին տեղի ունեցած մի Բնդհա-
նուր ժողովի, — ուր ներկայ էին եւ վեց
Տիֆլիսյոք — օրակարգին մէջ մտցուած էր
եւ Մուրատ Ռափայէտեան վարժարանի
խնդիրը:

Ժողովի Ատենապետը կարգւոց նախ
Արմէնիայի մէջ հրատարակուած յօդուա-
ծը եւ մի քանի կէտեր յուսարանեց, շեշ-
տելով յիշեալ Ազգային վարժարանի տը-
լած մեծ օգուտները: Յետոյ Պ. Յ.
Տէր Պ. Յ. ի կողմէ այդ Հաստատութեան
բազմաթիւ Բարերարաց մասին մի քա-
նի տեղեկութիւն հաղորդելէն յետ, պ.
Ատենապետը կարգւոց հետեւեալ հետա-
քըքրական պարբերութիւն Բազմապէսէն,
որը Հայր Ս. Երեմեան 1901ին, իւր մէկ
խմբագրականին մէջ կը գրէր Ուր գաղ-
թէ վերնագրին տակ:

«Հնդկահայ Սամուէլ Մուրատ եւ Ռա-
փայէլ Լարամեան իրենց ծախքով եւ
Միթարեանց ձեռօք (ի փառուս, յետոյ
ի փարիս) ի վնետիկ վարժարաններ
բանայ կուտան, ուր սկզբէն մինչեւ ցարդ
ազգային աղբատները ծրի՝ իսկ հարուստ-
ները Թոշակով կրթուած են եւ կը կրթու-
ին. ներկայիս այդ երկու Բարերարաց
օժտիւ, Միթարեանք 30 Թուով աշա-
կերտ կը խնամեն իտալ. Համալսարա-
նաց եւ քարճագոյն վարժարանաց մէջ.
եւ Ռափայէտեան վարժարանի մէջ կը
կրթեն 72 աշակերտ որոց 50ը բոլորովն
ծրի է եւ աշակերտաց մեծ մասը յուսա-
ւորակաւ հայ: Հնդկահայ Բարերարաց
գործը շատ մեծ էր եւ արդիւնաւոր էլ
եղաւ եւայլն»:

Ապա ժողովը յիշեալ Ազգային եւ ազ-
գագուտ Հիմնարկութեանը սպառնացող
փտանգը բաւական յուրք համարելով՝
միածայն հաւանութեամբ որոշեց պրօֆ.
Դր. Պապի խանի Թեյադրութեան համե-
մատ — որը ամենագործնականը կը
Թուի — այն է դիմել, Կալկաթի Եկե-
ղեցոյ Հոգաբարձութեանը եւ հարցնել
նախ՝ Թէ արդեօք նրանք եւս համաձայն
են մեզ, եւ եթէ համակարծիք են մեզ
յին մեզ անպապոց յիշեալ Բարերարաց
կուսակներէն մի մի օրինակ:

Ըստ վերոյիշեալ ժողովի որոշման մար-
տի 3ին մի պաշտօնական նամակ գրուեց
Կալկաթայի մեծայարգ Հոգաբարձու-
թեան, սակայն մինչ ցայսօր որոք պա-
տասխան չէ ստացուել: Յուսանք որ յի-

շեալ յարգելի Հոգաբարձութիւնը այդ
յոյժ կարեւոր խնդիրը աննկատ չի Թո-
ղուր:

Հայ դատի օտարագրի ամենամեծ
ախոյանն՝ եւ հայի ամենամեծ կեղծ բա-
րեկամ Լորդ Ջեյմս Բրայսի մահուան
ցաւայի բօժը ցնցեց եւ ի խոր խոցեց եւ
մեր սրտեր: Այդ տխուր հեռագրի հե-
տեւայ օրը մեր գաղութի անունով հե-
տեւայ ցաւակցական հեռագիրն ուղարկ-
եց Նորին Ստեմութեան՝ վշտահար Դերա-
կոմսուհուն:

«Զաւայի հայ գաղութները խորապի-
կորան մահը իրենց ազգային Դատի ու
մենագնիւ ախոյանին, և իրենց անկեղծ
ցաւակցութիւնը յարգանքով կը մատու-
ցանեն Զերդ Տիկնութեան

ՅՈՐԴԱՆԱՆԵԱՆ

Նախագահ Տեղական Յանձնախմբի

Թ. Տ. Կ. Յ.

ԱՍՔԱՆԱԶ ԶԹԶԵԱՆ

Տարիների ընդհատութիւններից պե-
տոյ, այսօր երբ առիթ կուենանայ
գրելու Արմէնիային, կուգամ գուժելու
մահը Աւքանազ Զթէանին:

Հանգուցեալը, որպէս «Արմէնիայի
ամենէն մօտիկ բարեկամներէն կար-
ծեմ գէշ չպիտի լինէր տալ անոր հա-
մառօտ կենսագրական «Արմէնիայի
ընթերցողներին: Ա. Զթէան բնիկ
փանեցի էր և ծնած Նորաշէն թաղի
իր հայրենական տան մէջ. իր նախ-
նական կրթութիւն կուտանայ Նորա-
շէնի դպրոցի մէջ և ապա պատա-
նական հասակէն կը մտնէ վանի առե-
րիկեան վարժարան ուր յաջորդա-
թեամբ կաւարտէ իր շրջան. Դըպ-
րոցէն դուրս գալէն անմիջապէս
վերջ, Արմենական կազմակերպու-
թեան շարքերի մէջ կը մտնէ և նոյն
կազմակերպութեան գործնականա-
պէս օգնելու նախանձախնդրութեամբ
որպէս ուսուցիչ, կանցնի պարսկա-
կան սահմանագիւղի Ախուրիկ գիւղ.
Ժամանակ մը հոն պաշտօնավարելի
վերջ վան կը վերադառնայ և գրե-
թէ անմիջապէս կը ձերբակալուի
Թուրք կառավարութեանէն, նոյն օրեր
Թուրք ոստիկանի մը սպանութեան
հետեւանքով:

Հակառակ իր աշխատութիւններին
որով և իր մարմնոյ վրայ կրած սոս-
կայի տանջանքներին, նա կը ցաւ-
համարութեամբ և գաղտնապահու-
թեամբ տոկալ մինչև վերջ և ապա
բանտէն ազատուելով պաշտօնավա-
րել Արարուց երկսեռ վարժարանին
մէջ. Երկու տարւոյ պաշտօնավա-
րութիւնից յետոյ, վրայ կուգայ 96ի
շարդ և ապա վանի ինքնապաշտ-
պանութիւն: Աւքանազ որպէս կըն-
տող ոյժ մեծ դեր խաղաց վանի
ինքնապաշտպանութեան գործին մէջ.
վեց օրուայ դիւցազնական կռիւն
վերջ երբ այդպէս կուտայ երիտասար-
դութիւն ստիպուած էր վարաբայ
լեռ ապաստանելու: Աւքանազ հոն էր
իր խմբով. Գանի մը օրուայ դադա-
րից յետոյ անմահ Աւետիսեանի
կարգադրութեամբ՝ 800էն բաղկա-

Վիեննայի կեանքի պայմաններու մասին, Ուս. Միութիւնս մամուլի միջոցաւ, արդէն քանիցս տեղեկութիւններ տուած է: Բայց նկատելով որ վերջերս հոս հաս-

Տեղ ուսանողներու ուղարկութենէ վրայած է ու անցեալին վերաբերող անօրինակ ա- ժանութեան լուրերու վրայ հիմնուելով պիտո՞ւնք մը ապահոված ճամբայ կելնն ու հոս հասնելով անախորժ անակնկալներու առջև կը դաննեն ինքզինքնին, Միութիւնս առաջը առնելու համար նմանօրինակ ղէպքերու, կուտայ հետեւեալ նոր տեղե- կութիւնները.

Ապրուստի պայմանները, մանաւանդ վերջերս դարձած է խիստ անկայուն. կենսաբ. օրէ օր կը սղի: Այժմ վիեննայի մէջ շատ համեստ կերպով ապրելու հա- մար, անհրաժեշտ է առնուազն 150-175 ֆրանսական ֆրանկ, միայն սենեակի, ճեղքի, ճերմակեղէնի և դպրոցական փոքրիկ պիտոյքներու համար:

Այս գումարը երբեք վերջնական նկա- տելու չէ. նկատի ունենալով կեանքի լա- բանուն սղութիւնը պէտք է յառաջիկայ ամէն նոր ամսուան համար 25 ֆրանք չոր յաւելում մը հաշուի առնել. այնպէս որ 3 ամիս յետոյ եկող մը առնուազն 225. 250 ֆրանք ապահոված պէտք է ըլլայ և այսպէս շարունակաբար:

Վերոյիշեալ գումարի մէջ անհնար է կոշիկի, հագուստի, դպրոցի ծախքերու նման բացառիկ ծախքեր դնել, որոնք ի- բրեւնց կարգին գիներու մէջ միշտ նոր յա- տելուներ կը կրեն:

Ուրիշ կէտ մը. սենեակ գտնելու հարցը ամենէն ծանր խնդիրը դարձած է. կարե- նայ սենեակ մը սպառողիւ համար, նոր եկողը իր ընդհանուր առնուազն 1/4ը պէտք է տրամադրէ:

Այս համառոտ տեղեկութիւնները տալէ յետոյ, փափաքելի է որ վիեննայի մեկնող ուսանողները, նախ քան ճամբայ ելելը՝ Միութեան վարչութեան հետ թղթակցին այս օրինակ և դպրոցական ուրիշ խնդր- ներու լուրջ լայն ծանօթութիւններ առ- լու համար:

Վ. Հ. Ուս. Միութեան Վարչութիւն

Միութեան հասցէն՝
Armenischer studentenverein
Dominikanerbastei N. 10
Wien, I

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Փոքր-Ասիայի յունական բանակի ընդ- հանուր հրամանատար զօրավար Բաբու- լաս յոգնութեան պատճառով իր հրաժա- րական տուլա յունական կառավարու- թեան որ ընդունեց հրաժարականը:

Զօր. Բաբուլասի տեղ ընդ. հրամա- նատար կարգուեցաւ զօր. Հանիանէսի որ ամէնքի համակրանքը վայելող անձ մ'է:

ԼԱՀԵՏԻ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆՈՎԸ

Ինչպէս յայտնի է, չէնովաի խորհրդա- ժողովին մէջ ռուսական խնդիրը վերջ- նական կարգադրութիւն մը չստացաւ սովիէդ պատուիրակներու բռնած ան- հաշտ ընթացքին համար:

Լա Հէյի ժողովը որ տեսակ մը շարու- նակութիւն պիտի ըլլայ չէնովաիին, պի- տի սկսի յունիս 26ին եւ պիտի բաղկա- նայ առաւելապէս տնտեսական մասնա- գէտներէ: Յունիս 15էն 20 կանխապատ- րաստական ժողովներ տեղի պիտի ունե- նան եւ պիտի որոշուին ընդհանուր կեր- պով Ռուսերուն ներկայացուելիք առա- ջարկները:

Տ. Փոլէնքարէ պատասխանելով Լա Հէյի ժողովին մասնակցելու համար Զրա- սի եղած հրաւերին, յուշագիր մը դրկած է որու մէջ մանրամասնօրէն կը ներկա-

յացնէ Զրանաի տեսակետները ռուսա- կան խնդրի մասին: Յուշագիրը թուելով ռուս պատուիրակութեան անհաշտ դիրքը եւ անընդունելի առաջարկները կը պա- հանջէ որ Լա Հէյի ժողովին համար պատ- րաստուի այնպիսի ծրագիր մը որով կա- րելի ըլլայ վերջնական կարգադրութեան մը յանգիլ: Կը պնդէ ռուսական պարտ- քերու սկզբունքով ճանչցուելու մասին եւ կը յարէ թէ այս ճանաչողութիւնը ի հար- կէ պատճառ մը չէ որ պահանջատէր տէրութիւնները անմիջապէս խնդիր յա- րուցանեն ռուսական պարտքերու հա- տուցման համար: Նաեւ կըսէ թէ պէտք է երաշխիքներ պահանջուին Ռուսերէն որպէսզի այսուհետեւ իւր Ռուսիայի վերա- կանգնումին համար գործածուելիք եւրոպական դրամագլուխները վտանգի չեն թարկուին եւայն եւայն:

Զրանաս իր այս դիրքորոշութիւններու մասին պատմաւոր պատասխանէն վերջն է որ պիտի որոշէ Լա Հէյի ժողովին մաս նակցի կամ ոչ:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԱՃԱՊԱՐԵՑԷՔ ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐԻԻԼ
Հայաստանի Հանրապետութեան
առաջին տարեդարձը
Երեւանում:

Բազմամագար ժողովուրդ պատկերի
մէջ:

Պատկերի մեծութիւնը՝ լայնութիւնը
այնքան խոշոր է, որ նրանից լայն մեծու-
թիւն ունեցող կապոց պատը չի ընդունում:
Տպագրում է փարձամ եւ մնայուն
ձանկարով: Թղթի վրայ: Երեւ ու ան-
հրաժեշտ զարդ ամէն Հայի տան:

Լոյս կը տեսնի, Գերիւնում՝ Հայաստա-
նի Հանրապետութեան 4րդ տարեդարձին
առթիւ: Հատը 1 դրամ, 10 հատը մի կա-
պոցով 9 դրամ: Յունիսի 15ին յետոյ
գինը կրկնակի: Վերադր վճարով չի ու-
ղարկուի: Վճարը կանխիկ: Հասցէն՝

Herrn Tigran Nazarian
Badensche str. 39 III
BERLIN - Wilmersdorf

ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴԻ ԱՊՈՍՏՐ

Լոյս տեսաւ «Վերածնունդ»-ի 1921
թուականի Ալպովը որ իսկապէս շքեղ
գործ մ'է: Հանրային, քաղաքական,
գրական եւ գեղարուեստական հայ գոր-
ծիչների, Հայաստանի գեղարուեստա-
րանների, տարագիրների եւ որբերի այլ եւ
այլ 200ի չափ նկարներ կը զարդաւն
այս գեղեցիկ աշխարհի էջերը որոնցմէ մէկ
քանին գունատիւ են: Գին՝ 10 ֆր.(11):

ԲԱԶՄԱՎԷՊ

Ազգային, բանասիրական, գրական
եւ գիտական ամսաթերթ
Բաժնեգիրն է տարեկան ֆր. 25. Հաս-
ցէ՝
Rédaction de la revue «Basmavep»
St. Lazare VENISE (Italie)

ՀԱՆԴԻՍ ԱՄՍՈՐԵԱՅ

Հայագիտական ուսումնաթերթ
Հանդէս Ամսօրեայի տարեկան բաժ-
նորդագինն է 20 ֆր. ամէն երկրի
համար: Հասցէն՝
Rédaction de la revue Handes Am-
sorya. VII/2 Mechitharistengasse 4.
Vienne (Autriche).

ԱՐԵՂ

ԳՐԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՄՍՈՒՐ

Կիսամսայ բաժանորդագինն է 15 ֆր.:
Ամերիկայի համար 1,50 տոլար: Դրամ
ուղարկել ֆրանգի կամ տոլարի չէքով.
Երկրորդ կիսամսայ բաժնորդագինի մա-
սին պիտի յայտարարուի ժամանակին:
Առանձին թիւը կարծէ 3,50 ֆր. Ամերի-
կայի համար 40 սենթ:

Դիմել՝ Rédaction «Areg», S. Hagopian
Vienne (Autriche), VII Mechitharisten-
gasse 4.

Մարտի մէջ բաժնորդագրուելու կամ
հատով ստանալու համար դիմել Արմէ-
նիայի գրասենեակը:

ՀՐԱՑԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՏՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

	Ֆր. յնգմ.
Ա. Հայ դրացի-պատկերի մը	
Բ. տպագր.	40
Բ. — Ը. (Ապառաժ)	
Թ. «Արմենիա»-ի յուշարար	
(Ա. տարի)	1,40
Ժ. Վրեժ	20
ԺԱ. Թումաս Բոցարիս	20
ԺԲ. Նմոյցներ Մ. Փորթուգա- լեանի գրած ոտանգարու- թեան	15
Ժ. Միպուկար հայրենասէր (Պուկարիայի Յեղափո- խութեան ծագման պատ- մութիւնը)	1,40
ԺԴ. Մի գաղթիք	20
Մարտի մէջ դուրս դրկելու փոստի ծախ- քը կը վճարուի հրատարակողէն:	

ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ԹԱԼԵԱՔ ՓԱՇԱԻ

Հայակեր Թալեաք փաշայի սպաննից
Ս. Թէրիբեանի Պէրլիի մէջ տեղի ունե-
ցած հուշակաւոր դատաւարութեան մա-
րաման հայերէն թարգմանութիւնն է
այս որ լոյս ընծայած է Վիեննայի Միւսթ.
տպարանը:

Ամէն Հայ պէտք է կարդայ այս գիրքը
որ մեր պաշտօնութեան մէկ դրուագը կը
կազմէ:

Գինն է 7. ֆր. Մարտի մէջ, 8 ֆր.
Մարտի մէջ դուրս: Ուղղութիւնը կրնանք
տրամադրել մեծաքանակ:

Ամեն ապսպրանք պէտք է կանխիկ
վճարուի:

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐԳԵՐ

Արմէնիայի գրասենեակին մէջ ծախու կը
գտնուին միջին այլոց հետեւեալ հրատարա-
կութիւնները: Փակագծի մէջ նշանակուած
գիները Մարտի մէջ դուրս դրկուելու համար
են, փոստի ծախքը մէջը հաշուած: Յանձ-
նարարութեամբ (recommandé) ծրարով ստա-
նալ ուղղող պէտք է ատոր ալ փոստի ծախքը
վճարէ որ է 35 սանդիւմ, 1 կրամէն ըս-
կած մինչև 2 քիլոգր. ծրարի համար:

— Քաղաքական դէպքերը Հայոց պատ-
մութեան մէջ. ծանօթ հրապարակագիր
եւ գործիչ Արսէն Միքայէլեանի ռուսա-
նասիրական եւ շահեկան մէկ գործն է
գեղեցիկ տպագրութեամբ եւ դիմացկուն
կազմով. 10 (11):

— Հին Աստուածներ. Լեւոն Շանթի
հուշակաւոր թատերգութիւնը. 10 (11):

— Երկրակազմ. Պատուի համար:
Դրամա չորս արարութեամբ: 1920: Բ. տը-
պագր.: 6 ֆր. (6,50):

(Անունի Թատերգիւր Երկրակազմի
գինաւոր գործերէ մէջ):

— Հայրենիքի համար, Ա. Սիւրբու-
եան. մեծանուն գրագէտին կովկասի
մէջ պատերազմի ընթացքին եւ մեծու-
թեան ժամերուն գրի առնուած զգայա-
ցունց եւ սիրուն յոյուածներու մէկ
հաւաքածոն. 10 (11):

— Ա. Իսահակեան, Արու Լալա Մա-
հարի. Քասիտ: Գ. տպագրութիւն 1920:
3 ֆր. 30 սանդ. (4 ֆր.):

(Արու Մահարի անունի արար բանա-
տեղծի կողմէ գրուած յոռետեսական բա-
նաստեղծութիւն մ', վշտի ու խռովի
արտայայտութիւններով):

Մօրիս Մէթերլինկ. — Իշխանութիւն
Մայէն (Թատերգութիւն հինգ արար).
Թարգմ. Վ. Գեորգեան. (Աշխարհահե-
շակ Պէլիզազի դատերգակ-գրագէտի
փնտռած գործերէն է սոյն հատորը որ
օժտուած է յաղող թարգմանութեամբ
և շատ աժանագին է. 3 ֆր. (4 ֆր.):

— Կամաուրի Յիշատակարան Նիկի
Օհանի. յիշողութիւններ կամաւորական
կեանքէն Հայաստանի մէջ. 5 (5,50):

— Հայրենի աղբիւրք. անունի բա-
նաստեղծ Ա. Իսահակեանի ոտանգարութիւն
շքեղ տպագրութեամբ. 10 (11):

— Սեռայի անողջապահութիւն, Տրեմ.
Թորոնտոյ. շատ օգտակար եւ անհրա-
ժեշտ հատոր մը, գեղեցիկ տպագրու-
թեամբ եւ ամուր կազմով. 10 (11):

— Սարափի երկրին մէջ. Փարիզ
«Ժուրնալ» Թերիբի Թիթակից Հանրի Պա-
պի պատերազմի ընթացքին Հայաստանի
եւ կովկասի մէջ կատարած քննական
պտոյտին առձով գրուած յոյուածներու
հատոր մը, հայերէնի թարգմանութեամբ
պատկերազարդ, որ ցոյց կուտայ նաեւ
Հայերու դիւցաճական կոխները. 5 (6):

— Գրական Ասուլիսներ: Ա. — Շանթի
«Հին Աստուածներ» Բ. — Գրիգոր Զո-
րայի «Երազմէք» Գ. — Վ. Վարդ-
ժանի «Զեթանոս երգեր» Գ. — Ռ. Զա-
րարեանի «Յայաղոյս» Ե. — Յովհան-
նէս Սէթեան: 5 հատը (Ա. — Ե.) միասին
7,50 (8 ֆր.):

(1913) Կ. Կոստանի մէջ անշուք էին «Գե-
րա»-յան Ասուլիսները՝ կազմակերպելու որ
թիւրքահայ ծանօթ գրողները երկրին
վրայ հրապարակային ժողովի մէջ քննա-
դատական և ջատագովական բանախօսու-
թիւններ կը լինէին և մասնաւորապէս
կազմուած ժիւրի մը երկու կողմը լսել
յետոյ իր եզրակացութիւններ կարտաշա-
տէր: Այդ ասուլիսներ տակաւին վերոյի-
շեալ 5 հեղինակների գործերին վրայ եղած
և հրատարակուած էին երբ քաղաքական
դառնաղէտ հանգամանքներ եկան կաս,
ցնել մտաւորական յառաջդիմութեան անկ
շարժում: Հրատարակուած Ասուլիսներին
մէջ քննադատական կամ ջատագովակա-
նախօսութիւններ ունին Տիկին Զապի
Ասատուր, Տօթ. Արմենակ Բարսեղեան
Տիկին Զապի Եսայեան, Ռուբէն Զա-
րարեան, Գ. Զօհրապ, Վահան Թէքէեան
Գ. Խաճակ, Կոմիտաս վրդ., Շաւարշ Մի-
սաքեան, Տիգրան Զեօկիւրեան, Բ. ծ.
Սիրունի, Երուանդ Օտեան եւայն):

— Մեր Խաչը, Տրեմ. Մ. Սարիի. շքեղ
տպագրութեամբ եւ խորհրդանշական
գեղեցիկ պատկերներով հատոր մը որ կը
պարունակէ նորավէպեր հայ տարագրու-
թեան յիշատակներէն. 10 ֆր. (11):

— Հայրենիքի Բացառիկ. Հայաստան
Հանրապետութեան տարեդարձին առթիւ
1020ին հրատարակուած մեծաղբի էջերով
հատոր մըն է, հայ հերոսներու, զօրա-
վարներու եւ քաղաքական այլ գործիչնե-
րու բազմաթիւ նկարներով: Գին 5 ֆր. (6):

Haic & Belus: National Drama.
Composed by M. J. Zorab. Calcutta.
1895. Գին 2,40 (2,50):

Rédacteur: EGHICHÉ TOROSSIAN
Abonné Colbert 303, Marseille

Le Gérant: FRANÇOIS CARRIÈRE.

Հայերէն Տպարան Մ. Փորթուգալեան
MARSEILLE. — IMPRIMERIE DU MIDI
19. rue de la Grande-Armée, 19